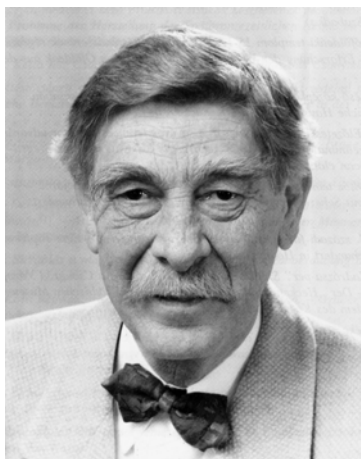

TROGMAYER OTTÓ
(1934–2015)

Ismerősei, barátai régóta tudták, hogy beteg. Betegségét jól ismerve kulturáltan tűrte, és energiáját teljes szellemi frissességében alkotómunkára fordította. Halála váratlanul és hirtelenül következett be 2015. május 28-án.

Ősei Bajorországból vándoroltak Győrbe, majd Esztergomba, Rév-Komáromba és onnan Budapestre. Trogmayer Ottó 1934. július 24-én Budapesten született. Középiskolai tanulmányait Komáromban a Jókai Mór Gimnáziumban végezte, ahol 1952-ben érettségizett. Ezt követően az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára iratkozott be, ahol 1957-ben általános régész és ősrégész szakos diplomát kapott. Az akkori előírásoknak megfelelően az egyetemi tanulmányok befejezése előtt 1956-ban gyakorlati évét a szegedi Móra Ferenc Múzeumban kezdte meg.

Az 1956–57-es gyakorlati évet követően segédmuzeológusi (1957), muzeológusi beosztásban tevékenykedett. 1962-ben „Adatok a magyar Dél-Alföld bronzkorához” című értekezésével egyetemi doktori címet kapott. 1969-ben „A Dél-Alföld korai neolitikumának főbb kérdései” címmel készült disszertációjának megvédésével kandidátusi fokozatot szerzett. 1970–1997 között a Móra Ferenc Múzeum és a Csongrád Megyei Múzeumok igazgatója volt. 1965-ben újjászervezte a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán a régészeti oktatást. 1969-ben egyetemi docens, 1989–1999 között tanszékvezető egyetemi docens, majd miután 1999-ben habilitált, 2000-ben egyetemi tanári kinevezést kapott. 2003-ig ebben a beosztásban látta el múzeumi munkája mellett az egyetemi régészeti oktatási feladatait is. Eleinte a Régészeti Tanszék helyileg a Móra Ferenc Múzeumban működött. Ahogyan Ő hangoztatta a „rideg régésztartás” híve volt, azaz különös gondot fordított a hallgatók terepmunkájára. Munkásságának eredményeként jött létre a régészet szegedi iskolája és a régészképzés vidéki műhelye. Az elmúlt 50 esztendőben Szegeden nagyszámú régészt képeztek, és közülük többen vezető beosztásban dolgoznak. Trogmayer Ottó 1997. szeptember 30-án nyugdíjba vonult, utána Budapestre költözött.

Az 1970-es esztendő hosszú távon meghatározta Trogmayer Ottó további pályafutását. Erdei Ferenc megalakította a Pusztaszeri Emlékbizottságot azzal a célkitűzéssel, hogy állandó emlékparkot létesítsenek, és a múzeumigazgató feladatául szabta, hogy „ássa ki a honfoglalást”. Ezzel kezdetét vette az ópusztaszeri Árpád-kori monostor feltárása. Eleinte kölcsön kapott sátrakban elhelyezett önkéntes középiskolások délelőtt végezték a munkát. Délután az igazgató úr, mindenki Ottó bácsija történeti vetélkedőket szervezett, sportolási lehetőséget biztosított a résztvevőknek. Nemsokára már egyetemisták, sőt külföldiek is jelentkeztek, hogy aktívan részt vegyenek az ásásokon. Évtizedek alatt tervezte, szervezte és irányította az ásást, az emlékparkot, a skanzen épületeinek kiválasztását és Ópusztaszeren történő felépítésüket, a Feszty-körkép

restaurálását és bemutatására külön épület létrehozását. Ez a munka minden vonzalmával elvonta az idejét kedvenc érdeklődési területéről, az őskorról.

Mégis a sok tennivaló mellett, de különösen az 1970-es évekig aktívan részt vett leletmentéseken. És itt kapcsolódik tevékenysége a történeti embertanhoz. E sorok írója is 1955-ben kezdte meg munkáját a Szegedi Tudományegyetem Embertani Tanszékén. A két fiatal közös érdeklődési területe és együttműködése egy életre megszabta barátságukat. Több emlékezetes közös ásatás mélyítette ezt el. A Tápé-széntégláégetői bronzkori sírok fagyos földből való mentése, a Békés-povádzúgi napi 40 fokos melegben végzett munka, a Szatymaz-Vasútállomás mellett szakadó esőben feltárt sírok, a rúzsai Halstattkori in situ lelet múzeumba történő körülményes beszállítása, a mokrini nemzetközi ásatás élményei, a dóci áprilisi havazásban történt leletmentés és még sok közös munka mélyítette el a barátságot a fiatal antropológus és régész között. A főleg Móra Ferenc ásatásaiból származó mintegy 3 ezer leletet magában foglaló tanszéki oszteológiai gyűjtemény elsősorban ennek a közös munkának az eredményeként hazánkban a második hazai legnagyobb, több, mint 30 ezer leletet tartalmazó tudományos értékű gyűjteménnyé növekedett. Ebben közrejátszott az is, hogy Trogmayer Ottó megyei múzeumigazgatói kapcsolata révén a környékbeli múzeumok (Hódmezővásárhely, Szentes, Csongrád, Békéscsaba, Kecskemét, Baja) ásatási anyagának embertani leleteit is a szegedi egyetemi gyűjtemény részére tudtuk biztosítani.

Tudományos kapcsolatait német, angol és orosz nyelvtudása révén tudta kamatoztatni.

Munkásságáért sok elismerést kapott: Móra Ferenc-díj (1979), SZOT-díj (1988), Széchenyi-díj (1996), Szegedért Alapítvány fődíja (1996), Magyar Köztársasági Érdemrend tiszti keresztje (1994), Magyar Örökség-díj (1997), Rómer Flóris emlékérem (1998), Tömörkény-díj (1999), Nemzetközi Panoráma Tanács (International Panorama Council) Aranytűje (2012), Magyar Érdemrend Középkeresztje (2013), Szeged díszpolgára (2014).

Tudományos közéleti tevékenységét a különböző társaságokban, bizottságokban való részvétele révén gyakorolta. Tagja volt az Országos Múzeumi Tanácsnak, a MTA Tudományos Minősítő Bizottságának, UNESCO albizottságának, a Szegedi Akadémiai Bizottság Régészeti Bizottságának, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társaságnak (1958-tól), a Deutsches Archaeologisches Institut-nak (1974-től), a Magyar Régészeti Szövetség tiszteletbeli tagja volt (2006-tól).

Trogmayer Ottó tehetségét és felkészültségét életében gazdagon kamatoztatta, és halála után maradandó alkotásai biztosítják nevének fennmaradását. Hatvanadik születésnapját munkatársai „A kőkortól a középkorig” című emlékkötettel ünnepelték. Ennek bevezetőjeként a Régészeti Tanszéken utódja Fodor István hat oldalon ismertette életútját. Ebben írta a következőket: „Emberi tulajdonságairól mindenfajta jellemzésnél többet árul el az a közmegebecsülés, amelyet munkatársai körében élvez.” Nehéz időszakban méltó utódja volt a szegedi múzeum korábbi igazgatóinak, Reizner Jánosnak, Tömörkény Istvánnak és Móra Ferencnek. Köszönjük a támogatását, a barátságát. Nyugodjék békében.

Farkas L. Gyula